

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta 5—
četri leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Leto se nagiblje h koncu. Vse cenjene naročnike in naročnice nujno prosimo, da poravnajo svojo zastalo naročnino. Obenem jih prosimo, da takoj tudi obnove naročnino za l. 1911. Vsak organiziran napredni učitelj in vsaka organizirana napredna učiteljica smatraj za svojo najvažnejšo dolžnost, da ima naročen naš list! Vsak in vsaka naj pridobi našemu listu še po enega novega naročnika, da se s prihodnjim letom število naših naročnikov in naročnic podvoji! Vsi na delo za svoje stanovsko glasilo!

Geslo zavednega Slomškarja.

+ Zvedeli smo stvari, ki jih ne moremo zamolčati, to temnanj, ker je klerikalno časopisje te dni vse polno najostudnejših natolecevanj naprednega učiteljstva, ki ga hoče uničiti moralno in materialno. V deželi Kranjski vlada korupcija najhujše vrste; začela se je pravcata divja gonja! Prej zavedni tovariši krivé hrbet pred Jakličem, ki ima v vsakem žepu po eno službo: kdor je bolj hinavski pred njim, dobi dekret iz boljšega in večjega žepa. Šmarna Gora še ni videla takih neznansko umazanih kupčij! — Slomškarji hodijo pokonci, toliko da se z nosom ne dotikajo oblakov. A ne vsi! V Ljubljani so to tisti kremeniti značaji, ki jim doma na polici še vedno leži liberalni list, da ga brž vsakemu pomolé pod nos kot dokument svoje naprednosti, kadar zapišejo — druge sape! Oni po kmetih silijo v vodstvo v Ljubljani, naj jim da dobre, boljše, najboljše službe in službe. Vsem ni mogoče ustredi, zbuja se jeza, nekoliko tudi sramota, češ, prodal sem se zastonj! Že se iztezajo roke, da si skočijo v lase, nazadnje še pogoltno drug drugega. Kjer ni principov in nazorov, ni obstanka in življenja. Ravnikar se je že naveličal svoje podružnice, beda je vrgla na njegovo mesto nesrečnega Grada . . .

Pri uničevanju naprednega učiteljstva se poslužujejo najpodlejših sredstev — ne samo voditelji Slomškarjev, temveč tudi ljudje, ki

jih je nesamostojnost našega ljudstva posadila na odlična mesta v S. L. S.

To trditev naj dokaže vest, ki nam je došla tamkaj iz Kočevskih hribov. Morda komu s tem pokvarimo veselje božičnih dni — hudobija je dovolj velika! — a zlobno početje je treba razkrinkati, da se spoznajo ljudje in da zasije geslo zavednega Slomškarja v vsem zasluženem blešku!

Bilo je dne 21. avgusta tega leta, ko sta prišla v Kočevske hribe — ime kraja na razpolago! — dva odlična katoliška moža: poslanec — učitelj Jaklič, predsednik Slomškove Zveze, in akademiško naobraženi deželni odbornik dr. Pegan. Imela sta shod.

Liberalna banda, liberalna sodrga, liberalni mulci, liberalni trapci — to so cvetke, ki so letele z Jakličevega vrta. Vse kar je liberalna stranka ukrenila, je največja nesramnost, klerikalci so pa rešitelji težnj našega ljudstva.

Skrajno sirovost, kakršne še nismo čuli, je pa pokazal dr. Pegan.

Trotelj v šolo — trotelj iz šole — taki so njegovi nazori o naših uspehih. V šoli, pravi, je premalo prakse. Dr. Pegan zahteva kot na polju pedagogike in bogatih izkušenj velenčen mož, da se mora učeneec, zapustivši ljudsko šolo, spoznati takoj na vsak sodnijski akt, na plačilne naloge, izkratka: postati mora modrijan potom čudežev. Toliko, da ni zahteval, da mora znati že otrok iz pravd kovati rumenjake! Sedaj pa, tako je smešil šolstvo, otrok niti ne ve, zakaj mu kože cepijo.

Dr. Pegan je šolo primerjal s hlevom. „Ta hlev, kmetje“, je rekel, „ni bil izkidan skozi 40 let.“ Mi smo tisti, ki smo ga začeli snažiti. Ne smete misliti, kmetje, da bo v enem letu vse v redu, minilo bo mogoče 20 let, preden bo izkidan! — Tako govori — akademiška olika!

Le hladnokrvnosti nekaterih oseb se je bilo zahvaliti, da ni slavni govornik ob takih izbruhih zletel z odra!

Toda nesramnosti ni bilo dovolj! „Tovarish“ Jaklič je bil toliko predrzen, da je šel k županu — tamkajšnjemu učitelju, ki je ob enem občinski tajnik, kruh od-

jedat, da bi ga namreč župan odstavil od tajništva!

„Prevzemite sami te posle,“ tako mu je pihal na dušo, „kolikor preprosteje boste pisali, toliko rajši vam bomo odgovarjali.“ Če ima učitelj 30 K, prevzemite vi za 20 K. Ako ne znate računov voditi, vam pošljemo revizorja na svoje stroške. Kazni pri glavarstvu se ni treba bati; na prvi, drugi, tretji pogon se ne bo kazni, gospod župnik vam pojde na roko . . .“

Tako je govoril predsednik učiteljske organizacije Slomškove Zveze, da s tem neovržno dokaže, kakšno je geslo zavednega Slomškarja: moralno in materialno uničenje naprednega učitelja!

Veseli nas, da ni Jaklič nič opravil, ker se je zgodilo ravno nasprotno, kar je nameraval: občinski odbor je učitelju-tajniku zvišal mesečno plačo od 30 K na 40 K.

Kar smo zapisali, je gola resnica, ki je ne ovrže noben izgovor. Dostavljati nam ni treba nobene besede več, ker dajanje samo dovolj glasno govori. Slomškarji naj se zahvalijo svojemu predsedniku, ki tako res odlično skrbi, da se sveti — kakor smo že rekli — geslo zavednega Slomškarja v vsem zasluženem blešku!

Taktika učiteljske gospodarske osamosvojitve.*

Odgovor „Učit. Tovarishu“. Napisal A. Pesek.

Ustanovitev „Učiteljske gospodarske in kreditne zadrage“ je vzbudila mnogo nepotrebnega nasprotstva pri vodstvu Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev, ker so se štajerski učitelji predrznili osnovati v korist svojega stanu, ne da bi bili baje pred vprašali nekatere ljubljanske tovariše dovoljenja. „Učit. Tovarish“ na-

* Kakor smo obljubili zadnjič, objavljamo danes neizpremenjeno članek tov. Peska, ki ga je priobčil v 272. številki „Narodnega Dnevnik“ z dne 29. novembra 1910, namesto da bi ga poslal nam. S tem hočemo izpričati svojo lojalnost v najvišji meri. Obenem pa bodi vsaj od naše strani s priobčenjem tega članka konec javni polemiki. Mislimo, da je tako najbolje na vse strani. Za dejanja drugih pa seveda mi nismo in ne bomo odgovorni! Uredništvo.

pada štajersko učiteljstvo, češ da je separatistično. list trdi, da se mora vse učiti delovanje centralizirati v Ljubljani ter navaja med dokazi za to trditev sledeče:

„Dne 27. avg. l. 1907. nam je tov. Pesek na Zvezini skupščini v Badovljici razvil program izvenšolskega delovanja. Osnovali smo tedaj odseke za izvenšolsko delo, ki so se pozneje prekrstili v socialne odseke. O Božiču istega leta je isti tov. Pesek govoril v Narodnem domu v Ljubljani o istem vprašanju ter povdarjal, da skrbi osrednji (socialni) odsek Zaveze za vse jugoslovanske pokrajine, vsaka dežela imej svojo socialno zvezo, nad vsemi pa bodi socialna zveza v Ljubljani. V letošnji jubilejni številki našega lista je priobčil tov. Jakob Dimnik instruktiven članek o naši gospodarski organizaciji. Kdor je bral ta članek, ve, da je tamkaj tudi odstavek, ki govori o centralni učiteljski gospodarski zadrugi, ki bi imela isti delokrog, kakor so ga svoji zadrugi sedaj določili tovariši v Celju. Torej: ko se še ni izvedlo isto, kar je bilo prvotno določeno in začrtano, smo pustili svojo celokupnost na cedilu in smo začrtali — po besedah g. Štiblerja — z delitvijo, ko še ničesar nismo imeli, kar bi se dalo in moglo deliti. Kje pa je dokaz, da bi se iz Ljubljane, kakor smo bili mnenja l. 1907., ne moglo to delo s pridom vršiti za celo slovensko ozemlje, kakor smo mnenja sedaj l. 1910.? Ali je ta dokaz podan v besedah samih ali izvira iz skušenj, ki jih še nimamo? Naše mnenje je to: Kar se je zgodilo v Celju, diši po separatizmu in pomenja preziranje vodstva naše osrednje organizacije.“

Ker navaja člankar v U. T. moje ime in moje delovanje kot nekaj dokaz, da „kar se je zgodilo v Celju, diši po separatizmu in pomenja preziranje vodstva naše organizacije“ ter napada ustanovljeno „Učiteljsko gospodarsko in kreditno zadrugo“, bodi mi dovoljeno nekoliko pojasnil. Izjavljam pa, da nikakor ne nameravam nastopiti zoper vodstvo „Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev“ ali celo posamezne člane vodstva žaliti, temveč hočem podati objektivno nekoliko pojasnil. Zdi se mi to potrebno, ker boljše je odkriti, kar nam ni prav, kot pa molčati, češ ne dregajmo, kaj bodo rekli klerikalci, oje se

LISTEK.

Naša mladinska literatura.

Kar imamo Slovenci mladinske literature, je skoro vsa z malimi izjemami delo našega vrlega učiteljstva. To je s poštvalno vnemo in ljubeznijo dvignilo našo mladinsko leposlovno knjigo na častno stopnjo, da se nam je ni treba sramovati niti pred drugimi, po kulturi in denarju bogatejšimi narodi.

Poudarjati treba vedno, da je vse to izvečine delo učiteljstva, zakaj vsa druga slovenska javnost se ne briga dosti za našo mladinsko literaturo, tudi slovensko časopisje ostaja večinoma hladno, kakor da bi nihče ne hotel razumeti velike važnosti mladinskega leposlovja! To je žalostno!

O praznikih, godovih itd. obdarujemo svoje ljubljence z vsemi mogočimi igračkami,

ki stanejo dosti denarja, a nimajo nobene stalne vrednosti. Zakaj tistim, ki že znajo čitati, ne kupimo rajši lepe knjige! Zakaj ni sploh vsaka zavedna slovenska rodovina naročena na „Zvonček“? Naročnina 5 K sploh ne igra nobene vloge. Poznam tudi drugojezične mladinske liste, a po vsebini in opremi tako lepega kakor je „Zvonček“ ne poznam! „Zvonček“ bi moral šteti na tisoče naročnikov!

Potem pa spisi za mladino: Ganglovi, Rapetovi in Slapšakovi! Za ubogo krono prelepa knjižica! Znana mi je tudi Kosijeva zbirka in Gabrščkova knjižnica pa tiste prijetne podobičice v verzih, ki jih je izdal Schwentner. Ni kdove koliko bogastva, a nekaj je že — samo priti mora med mladi svet! Kako ti je ponosen tak ljubi dečak, ki prilaga knjigo h knjigi, češ, to je moja biblioteka! Že enajst letnikov lepo vezanih „Zvončkov“ ustvarja lepo vrsto!

Dajmo, slovenski starši, spravimo te lepe knjige med svoje mlade! Učimo jih ceniti pi-

sano slovensko besedo, zbujaemo v njih ljubizen in ponos!

Ti pa slovensko učiteljstvo, hajdi zopet na delo — za prosveto naroda! Fr. K.

Nova zavarovalna družba.

Živimo v dobi ustanavljanja bralnih in pevskih društev, klerikalnih in neklerikalnih izobraževalnih društev, klerikalnih in neklerikalnih posejilnic in hranilnic, klerikalnih in neklerikalnih raznih delniških društev, klerikalnih in neklerikalnih in tako naprej klerikalnih in neklerikalnih . . . Merodajnim krogom, klerikalnim in neklerikalnim, nasvetujem še nekaj: „Zavarovalna družba za mirno ponočno spanje!“ Bil bi prvi ud te zame velevažne družbe ter se dal zavarovati za kar najvišjo vsoto. Saj bi neslo. In zakaj? . . .

Človek, ki se trudi in peha ves ljubi božji dan z razposajenčki v šoli, na večer že

časih komaj čaka, da se malo odpočije v sobici, ki mu jo je krajni šolski svet veličodno prepustil v brezplačno stanovanje. — Hvala mu!

Hvala pa tudi Bogu, si [mislim, ko se zdevljem v posteljo in sladko zaspančkam.

„Ker smo delo dokončali, da bi tudi sladko spali . . .“

A kmalu se zbudim. Šipe oken zatrepečejo kot beraču zobje pozimi.

Poslušam, manem si oči . . . Nič! . . .

Vstanem, prižgem luč in stojem sredi sobe s svetilko v roki in s straham v sredu čelkam, kaj bo. Oh, da sem moral vstati! V trenutku zopet grozovito zaruži, noge zdregečejo, stresejo se mi roke in — svetilka pade na tla in se ubije. Še smrdljivec bi se mi bil lahko užgal, da ga je bilo več.

In kaj mislite, da je bilo?

Moj sostanovalec, ki ima poleti in pozimi nahod, je pričapljal domov. Iz navade, navadiče, pravim, pa je pozabljal slehrni večer ključ od vrat doma.